

UNIA EUROPEJSKA

ZPORR
Zintegrowany Program
Operacyjny
Rozwoju Regionalnego

działanie 2.1 „Rozwój umiejętności powiązany z potrzebami regionalnego rynku pracy i możliwości kształcenia ustawicznego w regionie” ZPORR
„Pracodawca - Pracownik, inwestycja w kapitał ludzki” – Projekt współfinansowany przez Unię Europejską oraz budżet państwa

Dr Bartosz Pieliński

Projekt badawczy „Pracodawca – Pracownik, inwestycja w kapitał ludzki”

Opracowanie nt.
Sytuacja demograficzna, społeczna
i ekonomiczna m. st. Warszawy w świetle
analizy danych zastanych

Projekt realizowany w ramach działania 2.1 ZPORR
„Rozwój umiejętności powiązany z potrzebami regionalnego
ryнку pracy i możliwości kształcenia ustawicznego w
regionie”

Warszawa 2008

Spis treści

1. Wprowadzenie.....	3
2. Sytuacja demograficzna.....	3
2.1 Stan ludności, migracje, struktura wiekowa.....	3
3. Sytuacja ekonomiczna	6
3.1 Wynagrodzenie, zatrudnienie, bezrobocie	6
3.2 Struktura podmiotów gospodarczych	6
3.3 Pomoc społeczna	10
4. Sytuacja społeczna.....	10
4.1 Infrastruktura szkolna i akademicka.	10
4.2 Szkolenia i pośrednictwo pracy	13
4.3 Społeczeństwo obywatelskie	14
Wnioski.....	15
Podsumowanie:	17
Źródła.....	18
Aneks	19

1. Wprowadzenie

Warszawa jest największym miastem województwa mazowieckiego. Na powierzchni 51 722 ha mieszkało pod koniec 2007 roku 1 706 624 osób¹. Warszawa jest ponadto stolicą Rzeczypospolitej Polskiej i z tego powodu w jej obrębie mieszczą się siedziby wszystkich urzędów centralnych państwa. Wyjątkowa pozycja miasta przekłada się na jej strukturę administracyjną. Warszawa jest gminą mającą status miasta na prawach powiatu. Całe miasto podzielone jest na 18 pomocniczych jednostek administracyjnych – dzielnic.

2. Sytuacja demograficzna

2.1 Stan ludności, migracje, struktura wiekowa

Ze wszystkich 1 706 624 mieszkańców Warszawy² 784 789 (46%) z nich to mężczyźni a 921 835 (54%) to kobiety³. Zgodnie z danymi z Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 roku w Warszawie żyło 183 089 osób niepełnosprawnych⁴ w tym 4 610 dzieci⁵. A zatem na 1000 mieszkańców Warszawy przypadało 107,2 osób niepełnosprawnych. Przyrost naturalny wynosił ogółem w 2007 roku -117 osób, całkowite saldo migracji wynosiło 5 785 osób, w tym saldo migracji w ruchu wewnętrznym wynosiło 5 682 osoby, zaś saldo migracji zagranicznych wynosiło 103 osoby. Dlatego też w 2007 roku przyrost rzeczywisty wynosił 5 668 osób⁶. Te dane przekładają się na strukturę wiekową mieszkańców stolicy. Jak wynika z danych przedstawionych na **wykresie nr 1** 32,04% ludności to osoby w wieku poniżej 30 lat, zaś tylko 14,6% to osoby w wieku poniżej 18 lat. Jednocześnie 39,07% Warszawiaków to osoby w wieku 50 i więcej lat. Widać wyraźnie, że ujemny przyrost naturalny jest rekompensowany w Warszawie znaczącym dodatnim poziomem migracji. Rozwój demograficzny stolicy opiera się wyłącznie na przybyszach z zewnątrz. **Z kolei przewaga osób dojrzałych i starszych w strukturze ludności wiąże się najprawdopodobniej z faktem, że decyzja o migracji do stolicy jest podejmowana najwcześniej w wieku dorosłym.**

---

¹ Bank Danych Regionalnych Głównego Urzędu Statystycznego (BDR).

² Stan na 31.12.2007.

³ BDR

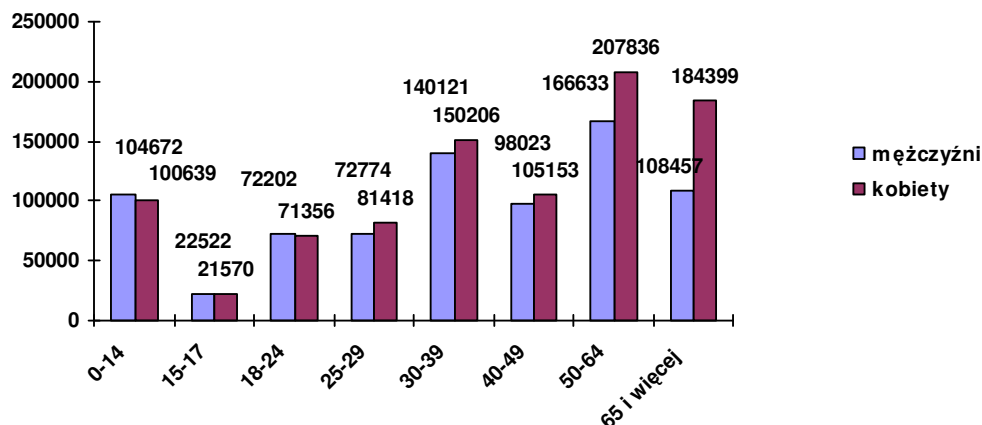
⁴ Niepełnosprawnych prawnie i tylko biologicznie.

⁵ Źródło: Narodowy Spis Powszechny 2002 (NSP). Za dzieci uznawane są osoby w wieku 0-15 lat.

⁶ BDR

Wykres 1

Struktura wiekowa (Ludność. Stan i struktura w przekroju terytorialnym. (Stan w dniu 30 VI 2008 r.)

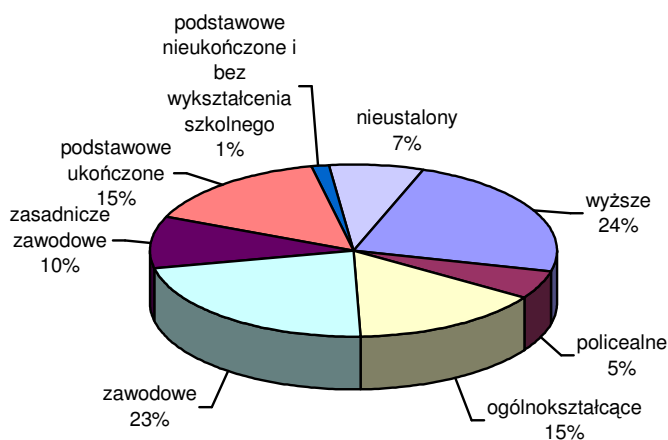
Źródło: BDR

2. Struktura wykształcenia

O ile strukturę wiekową ludności Warszawy można uznać za niekorzystną, to strukturę wykształcenia można uznać za bardzo dobrą. Aż 24% ludności, zgodnie z danymi Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 roku, ma wykształcenie wyższe, zaś 44% ma wykształcenie przynajmniej ogólnokształcące (Wykres 2). Dalsze 33% mieszkańców Warszawy to osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym lub zawodowym.

Wykres 2

Struktura wykształcenia mieszkańców Warszawy na podstawie danych z Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 roku.

Źródło: NSP

Jeżeli w oparciu o dane bezwzględne przedstawione w **tabeli nr 1** przeanalizujemy relacje pomiędzy wykształceniem kobiet i mężczyzn to zauważamy, iż kobiety przeważają niemal we wszystkich grupach osób wyznaczonych ze względu na ich poziom wykształcenia. Z jednej strony, kobiet posiadających wykształcenie policealne jest aż o 47,5% więcej wśród ludzi posiadających wykształcenie policealne, z drugiej zaś, tylko o 3% więcej wśród osób z wyższym wykształceniem. Mężczyźni przeważają jedynie wśród mieszkańców Warszawy posiadających wykształcenie zawodowe i zasadnicze zawodowe (w tym ostatnim wypadku przewaga mężczyzn sięga poziomu 20%). Jednakże, jeżeli przyjrzymy się rozłącznie strukturze wykształcenia Warszawiaków i Warszawianek przewaga kobiet przestaje być jednoznaczna. Mężczyzn z wykształceniem wyższym mieliśmy w Warszawie w 2002 roku 24,8% zaś kobiet 22,3%. Jednocześnie mężczyzn z wykształceniem podstawowym lub niższym mieliśmy 15,7% zaś kobiet 17,5%. Na korzyść kobiet przemawia jednak fakt, że spośród nich było aż 48% osób z wykształceniem ogólnokształcącym lub wyższym zaś spośród mężczyzn było takich osób tylko 39,1%. Te dwa sprzeczne zestawy danych da się wytłumaczyć tym, że znaczny odsetek kobiet posiada wykształcenie ogólnokształcące lub policealne (razem 25,7%) w porównaniu z dość nieznacznym odsetkiem mężczyzn posiadających podobne wykształcenie (14,3%). **Można zatem postawić hipotezę, że w Warszawie mamy do czynienia z bardzo liczną grupą kobiet posiadających wykształcenie ogólne lub policealne (ale nie wyższe), zaś populacja mężczyzn dzieli się na tych Warszawiaków posiadających wyższe wykształcenie (wspomniane 24,8%) oraz na tych posiadających wykształcenie średnie zawodowe i zasadnicze zawodowe (37,3%).**

Tabela 1
Struktura wykształcenia z podziałem na płeć.

	wyższe	policealne	średnie		zasadnicze zawodowe	podstawowe ukończone	podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego	nieustalony
			Ogólnokształcące	zawodowe				
mężczyźni	171 900	20 164	78 704	169 559	88 642	100 626	8 013	55 504
kobiety	183 048	56 672	154 800	166 624	58 786	132 541	11 298	57 964
ogółem	354 948	76 836	233 504	336 183	147 428	233 167	19 311	113 468

Źródło: NSP

3. Sytuacja ekonomiczna

3.1 Wynagrodzenie, zatrudnienie, bezrobocie

W 2007 roku przeciętne wynagrodzenie wynosiło w Warszawie 4 099,73zł⁷. Pod koniec września 2008 roku było zarejestrowanych w Urzędzie Pracy m.st. Warszawy 22,4 tys. bezrobotnych zaś stopa bezrobocia wynosiła 2%⁸. Dane na temat struktury zawodowej bezrobotnych są dostępne na koniec czerwca 2008 roku. Wśród 20 025 osób wówczas zarejestrowanych największą liczbę stanowiły osoby bez zawodu (3 265 osób), sprzedawcy (2 076 osób), pracownicy biurowi (1 406 osób), robotnicy gospodarczy (661 osób) oraz asystenci (660 osób)⁹. **Dane te pokazują, że na obszarze miasta stołecznego mamy do czynienia z rynkiem pracy charakteryzującym się bardzo wysokim stopniem chłonności siły roboczej, jak też z rynkiem pracy, w którym średnie wynagrodzenie plasuje się na wysokim poziomie.** Nieco mniej optymistyczny obraz wyłania się z analizy relacji liczby osób pracujących do liczby osób w wieku produkcyjnym. Zestawienie tych danych przedstawionych w **tabeli nr 2** za rok 2007 pokazuje, że istnieje jeszcze znaczący zapas kapitału ludzkiego, który nie jest wykorzystany na lokalnym rynku pracy.

Tabela 2
Stopa zatrudnienia w 2007 roku

	Liczba osób w wieku produkcyjnym	Liczba osób pracujących	Stopa zatrudnienia
ogółem	1 112 383	789 948	71,01
mężczyźni	549 699	385 680	70,16
kobiety	562 684	404 268	71,85

Źródło: BDR

3.2 Struktura podmiotów gospodarczych

Pośród wszystkich zarejestrowanych w Warszawie w 2007 roku podmiotów gospodarczych największy odsetek stanowiły firmy zarejestrowane w obrębie sekcji G (handel i naprawy) i K (usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej) (**tabela nr 3**) - stanowiły one prawie 54% podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w mieście. Dalsze 45% podmiotów gospodarczych stanowiły firmy zajmujące się przetwórstwem przemysłowym (sekcja D), budownictwem (sekcja F), transportem, gospodarką magazynową i łącznością (sekcja I), działalnością usługową komunalną, społeczną i indywidualną,

⁷ BDR

⁸ Dane z *Informacja o bezrobociu we wrześniu 2008 roku*, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej. Departament Rynku Pracy

⁹ [Ranking zawodów deficytowych i nadwyżkowych w mieście stołecznym Warszawa w I półroczu 2008 rok](#), Warszawa, 2008

pozostałą (sekcja O), pośrednictwem finansowym (sekcja J), ochroną zdrowia i pomocą społeczną (sekcja N), edukacją (sekcja M) oraz hotelarstwem i gastronomią (sekcja H). Każdy z tych typów podmiotów nie stanowi samodzielnie więcej niż 9% i nie mniej niż 2% całości wszystkich zarejestrowanych podmiotów gospodarczych. Z danych tych wynika jasno, że warszawska gospodarka jest bardzo silnie zdominowana przez przedsiębiorstwa działające w III sektorze. Sektor ten zarówno kreuje zapotrzebowanie na wysoko wykwalifikowaną siłę roboczą, jak to się dzieje w wypadku pośrednictwa finansowego, jednak też generuje popyt na nisko wykwalifikowanych pracowników - jak na przykład ma to miejsce w przypadku handlu.

Porównując liczbę nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych z liczbą wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych okazuje się, że liczba tych pierwszych przewyższa liczbę tych drugich o prawie 9,5 tys. podmiotów. A zatem mieliśmy do czynienia w zeszłym roku ze zwiększeniem się liczby instytucji prowadzących działalność gospodarczą. Trend ten dotyczy każdej sekcji podmiotów (oprócz bardzo nielicznej sekcji P). Największą przewagę, o 4618 podmiotów (49% całej nadwyżki), przedsiębiorstw nowo zarejestrowanych zanotowano w sekcji K (usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej). Przewaga podmiotów nowo zarejestrowanych przekraczała pułap 500 jednostek w wypadku sekcji O (działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała), sekcji F (budownictwo), sekcji G (handel hurtowy i detaliczny; naprawy pojazdów samochodowych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego), sekcji J (pośrednictwo finansowe) oraz sekcji N (ochrona zdrowia i pomoc społeczna). Wartym zauważenia jest znaczący przyrost firm w obrębie budownictwa, które znajduje się w drugim sektorze gospodarki oraz dynamiczny przyrost firm w sekcji G, która dominuje pod względem liczebności nad pozostałymi rodzajami podmiotów gospodarczych.

Największą dynamikę przemian mierzoną jako suma jednostek nowo zarejestrowanych i wyrejestrowanych odnotowano w przypadku sekcji K (obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej) - 11 466 jednostek, w przypadku w sekcji G (handel hurtowy i detaliczny; naprawy pojazdów samochodowych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego) - 7 751 jednostek. Dynamika przemian przekroczyła próg 2 tys. jednostek w sekcji F (budownictwo), w sekcji O (działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała), w sekcji I (transport, gospodarka magazynowa i łączność) oraz w sekcji D (przetwórstwo przemysłowe).

Z powyższych danych wynika, że w **Warszawie jest nie tylko największa koncentracja podmiotów gospodarczych w sektorze usług, ale także tam odnotowano w zeszłym roku największy przyrost nowych przedsiębiorstw.** Ważnym wyjątkiem jest tutaj

budownictwo przynależące do II sektora gospodarki. **Plasuje się ono wysoko w hierarchii sekcji PKD pod względem liczebności podmiotów gospodarczych oraz posiada znaczącą dynamikę przyrostu nowych przedsiębiorstw.**

Tabela 3
Struktura podmiotów gospodarczych wg. sekcji PKD-2004 w 2007 roku.

		Liczba podmiotów	Udział procentowy	Nowo zarejestrowane ^a	Wyrejestrowane ^b	Bilans ^c	Dynamika ^d
ogółem		313 367	100%	22 175	12 735	9 440	34 910
w sekcji A	Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	1 500	0,48%	85	30	55	115
w sekcji B	Rybnictwo	21	0,01%	3		3	3
w sekcji C	Górnictwo	133	0,04%	21	4	17	25
w sekcji D	Przetwórstwo przemysłowe	27 526	8,78%	1 208	1 030	178	2 238
w sekcji E	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę	247	0,08%	69	8	61	77
w sekcji F	Budownictwo	25 718	8,21%	1 852	1 039	813	2 891
w sekcji G	Handel hurtowy i detaliczny; naprawy pojazdów samochodowych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego	86 466	27,59%	4 196	3 555	641	7 751
w sekcji H	Hotele i restauracje	6 900	2,20%	594	347	247	941
w sekcji I	Transport, gospodarka magazynowa i łączność	25 680	8,19%	1 395	1 002	393	2 397
w sekcji J	Pośrednictwo finansowe	12 509	3,99%	1 306	673	633	1 979
w sekcji K	Obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej	82 678	26,38%	8 042	3 424	4 618	11 466
w sekcji L	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i powszechne ubezpieczenie zdrowotne	480	0,15%	31	25	6	56
w sekcji M	Edukacja	7 694	2,46%	700	414	286	1 114
w sekcji N	Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	11 950	3,81%	929	382	547	1 311
w sekcji O	Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała	23 831	7,60%	1 738	801	937	2 539

w sekcji P	Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników	6	0,00%	0	0	0	0
w sekcji Q	Organizacje i zespoły eksterytorialne	28	0,01%	6	1	5	7

^a Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów w 2007 roku.

^b Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2007 roku.

^c Różnica pomiędzy liczbą podmiotów gospodarczych zarejestrowanych a wyrejestrowanych w 2007 roku.

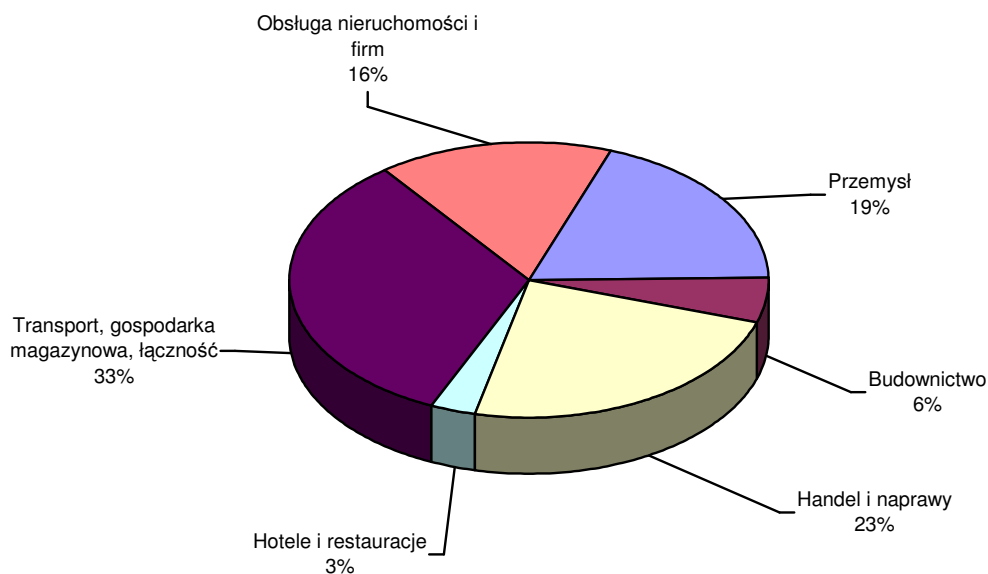
^d Suma podmiotów gospodarczych zarejestrowanych i wyrejestrowanych w 2007 roku.

Źródło: BDR

Wnioski oparte na analizie struktury podmiotów gospodarczych przekładają się, chociaż nie w bezpośredni sposób, na dane dotyczące zatrudnienia w poszczególnych sektorach przedsiębiorstw (**Wykres nr 3**). Najwięcej osób było zatrudnionych w transporcie, gospodarce magazynowej i łączności (302,3 tys.), w handlu i naprawach (214,8 tys.), w przemyśle (174,4 tys.), w obsłudze nieruchomości i firm (145,9 tys.), w budownictwie (50,8 tys.) oraz w hotelarstwie i gastronomii (28,2 tys.)¹⁰. A zatem chociaż kolejność poszczególnych sekcji zmieniała się względem statystyk dotyczących liczby podmiotów gospodarczych, to nie zmienia to faktu, że **przeważająca część osób pracujących w Warszawie jest zatrudnionych w III sektorze.**

Wykres 3

Struktura przeciętnego zatrudnienia w sektorze przedsiębiorstw w I półroczu 2008 roku.

Źródło: Przegląd Statystyczny Warszawa, Rok XVII, nr 2, 2008

¹⁰ [Przegląd Statystyczny Warszawa, Rok XVII, nr 2, 2008](#)

3.3 Pomoc społeczna

W 2006 roku pomoc społeczna objęła swoim zasięgiem 59 168 osób a jej wartość osiągnęła poziom 120 mln złotych (**tabela nr 4**). Na jedną osobę objętą pomocą przypadało przeciętnie 2 tys. zł. Największą grupę stanowiły osoby objęte pomocą pieniężną w formie zasiłku celowego (35 704 osób) a również ta forma pomocy społecznej stanowiła największy odsetek wydatków ogólnych ponad 25%.

Tabela 4
Świadczenia z pomocy społecznej

	Liczba osób korzystających	Wartość udzielonych świadczeń w tys. zł
Ogółem	59 168	120 084,6
Pomoc pieniężna	52 105	87 832
w tym		
zasiłek stały	7 722	26 680,5
zasiłek okresowy	5 824	7 995,7
zasiłek celowy	35 704	36 163,2
Pomoc niepieniężna	31 728	32 252,6
w tym		
posiłek	18 584	14 123,8
ubranie	2 435	501,1
sprawienie pogrzebu	408	986,5

Źródło: [Rocznik Statystyczny Warszawy 2007](#), GUS

4. Sytuacja społeczna

4.1 Infrastruktura szkolna i akademicka.

W 2006 roku w Warszawie było, co zostało pokazane w **tabeli nr 5**, 1061 jednostek edukacyjnych (z czego 47% stanowiły szkoły podstawowe i gimnazja), w których uczyło się w sumie ponad 222 tys. uczniów (55% to uczniowie szkół podstawowych i gimnazjów) a ich mury opuściło 43 tys. absolwentów (67% z nich to absolwenci szkół podstawowych i gimnazjów).

Tabela 5**Rodzaje szkół i ich liczba oraz liczba uczniów i absolwentów poszczególnych rodzajów szkół¹¹.**

SZKOLNICTWO PODSTAWOWE	
obiektów	278
uczniowie	76763
absolwenci	13663
SZKOLNICTWO GIMNAZJALNE	
obiektów	221
uczniowie	45345
absolwenci	15238
SZKOLNICTWO ZASADNICZE ZAWODOWE	
obiektów	46
uczniowie	4213
absolwenci	1575
SZKOLNICTWO ŚREDNIE ZAWODOWE I ARTYSTYCZNE	
obiektów	151
uczniowie	19153
absolwenci	5698
SZKOLNICTWO OGÓLNOKSZTAŁCĄCE	
obiektów	232
uczniowie	59326
absolwenci	1976
SZKOLNICTWO POLICEALNE	
obiektów	133
uczniowie	17578
absolwenci	5235

Źródło: BDR

Oprócz rozwiniętej sieci placówek edukacyjnych istnieje w Warszawie bardzo rozbudowana struktura uczelni wyższych. W stolicy działa 8 publicznych uczelni akademickich nadzorowanych przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego (**Wykaz nr 1**) oraz 58 uczelni niepublicznych wpisanych do prowadzonego przez ministerstwo rejestru uczelni (**Aneks**). Z raportu sporządzonego w 2007 roku na zlecenie Urzędu Pracy m.st. Warszawy przez Instytut Pracy i Spraw Socjalnych wynika, że w 2006 roku warszawskie uczelnie publiczne i niepubliczne opuściło 60 tys. absolwentów, w tym największą grupę stanowili absolwenci Uniwersytetu Warszawskiego (8 762 osób), Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego (5 350 osób) oraz Politechniki Warszawskiej (4 628 osób)¹².

¹¹ Dane za rok 2006. W chwili sporządzania raportu dane z Banku Danych Regionalnych z roku 2007 były niepełne.

¹² [Ranking zawodów deficytowych i nadwyżkowych w mieście stołecznym Warszawa w 2007 roku rozbudowany o analizę sytuacji absolwentów na rynku pracy](#), Warszawa, 2008

Wykaz 1

Wykaz publicznych uczelni akademickich w Warszawie nadzorowanych przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego¹³:

1. Uniwersytet Warszawski
2. Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego
3. Politechnika Warszawska
4. Szkoła Główna Handlowa
5. Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej
6. Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego
7. Akademia Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego
8. Chrześcijańska Akademia Teologiczna

Spośród wszystkich absolwentów najwięcej ukończyło kierunek ekonomia (ponad 6 tys. osób), kierunek administracja (4 tys. osób) oraz kierunek zarządzanie (ponad 3,5 tys. osób).

Pośród ukończonych przez studentów kierunków dominują kierunki humanistyczne, a pośród nich nauki społeczne oraz kierunki gospodarcze (Tabela nr 6). Najwięcej absolwentów z grupy nauk ścisłych posiadała informatyka (11. miejsce z 1,4 tys. absolwentów) zaś najwięcej absolwentów z kierunków inżynierskich posiadała inżynieria środowiskowa (20. miejsce z 674 absolwentami). Spośród wszystkich absolwentów tylko niewielki ich odsetek (1,1% - 671 osób) było zarejestrowanych pod koniec roku w Urzędzie Pracy m.st. Warszawy jako osoby bezrobotne do 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki¹⁴.

Tabela 6

Absolwenci szkół wyższych z podziałem na kierunki.

1.	Ekonomia	6.489
2.	Administracja	4.001
3.	Zarządzanie	3.721
4.	Turystyka i rekreacja	3.305
5.	Zarządzanie i marketing	3.102
6.	Finanse i bankowość	2.292
7.	Politologia	1.964
8.	Prawo	1.853
9.	Stosunki międzynarodowe	1.723
10.	Socjologia	1.543
11.	Informatyka	1.422
12.	Wychowanie fizyczne	1.172
13.	Teologia	1.128
14.	Psychologia	1.115
15.	Pielęgniarstwo	837

¹³ Źródło: [Strona Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego](#). Data ostatniego wejścia na stronę (17.11.2008).

¹⁴ *Ranking zawodów deficytowych i nadwyżkowych w mieście stołecznym Warszawa w 2007 roku rozbudowany o analizę sytuacji absolwentów na rynku pracy*, Warszawa, 2008

16.	Pedagogika specjalna	812
17.	Technologia żywności i żywienia człowieka	762
18.	Ochrona środowiska	674
19.	Finanse i rachunkowość	651
20.	Inżynieria środowiska	577
21.	Kulturoznawstwo	542
22.	Mechanika i budowa maszyn	522
23.	Budownictwo	522
24.	Zarządzanie i inżynieria produkcji	518
25.	Filologia angielska	516
26.	Filologia polska	487
27.	Makrokierunek (automatyka i robotyka, elektronika i telekomunikacja, informatyka)	474
28.	Fizjoterapia	442
29.	Informacja naukowa i bibliotekoznawstwo	434
30.	Dziennikarstwo i komunikacja społeczna	428
31.	Nauczanie początkowe	405

Źródło: Ranking zawodów deficytowych i nadwyżkowych w mieście stołecznym Warszawa w 2007 roku rozbudowany o analizę sytuacji absolwentów na rynku pracy

4.2 Szkolenia i pośrednictwo pracy

W katalogu Panorama Firm można odnaleźć 887 firm z terenu Warszawy zajmujących się szkoleniami i kursami w tak różnorodnych dziedzinach jak kosmetyka, bezpieczeństwo, rekreacja, czy księgowość¹⁵. Stosując ten bardzo prowizoryczny wskaźnik można stwierdzić, że oprócz rozwiniętej w Warszawie sieci placówek edukacyjnych i uczelnianych istnieją liczne instytucje oferujące szeroką gamę szkoleń pozwalających na dostosowywanie swoich kwalifikacji do potrzeb zmieniającego się rynku pracy. O znacznych możliwościach adaptacyjnych warszawskiego rynku pracy świadczy również liczba 1 320 działających na terenie miasta agencji zatrudnienia (**Tabela nr 7**). Są one instytucjonalnymi pośrednikami między zmieniającym się popytem i podażą na rynku pracy. Co ciekawe, funkcjonowanie znacznej liczby firm zajmujących się pośrednictwem obywateli polskich do pracy za granicą u pracodawców zagranicznych świadczy o tym, że **warszawski rynek pracy reaguje na zmiany zachodzące nie tylko w skali lokalnej czy krajowej, ale posiada znaczną ilość instytucji przekazujących sygnały z rynków zagranicznych.**

¹⁵ Źródło: [Katalog Internetowy Panorama Firm](#). Data ostatniego wejścia na stronę (17.11.2008).

Tabela 7
Wykaz czynnych agencji zatrudnienia¹⁶

Rodzaje agencji	Liczba
Pośrednictwo pracy na terenie Rzeczypospolitej Polskiej	343
Pośrednictwo obywateli polskich do pracy za granicą u pracodawców zagranicznych	253
Doradztwo personalne	314
Praca tymczasowa	256
Poradnictwo zawodowe	146

Zródło: Strona [Krajowego Rejestru Agencji Zatrudnienia](#). Data ostatniego wejścia na stronę (17.11.2008).

4.3 Społeczeństwo obywatelskie

W 2007 roku na terenie Warszawy było zarejestrowanych 3 189 fundacji oraz 5 149 stowarzyszeń i organizacji społecznych¹⁷. Przy założeniu, że przeciętnie w Polsce około 25% zarejestrowanych organizacji nie prowadzi faktycznej działalności, **należy przyjąć, że w zeszłym roku na terenie miasta działało około 6 200 szeroko rozumianych organizacji pozarządowych**. Dobry wgląd w funkcjonowanie tego sektora dają badania przeprowadzone przez Stowarzyszenie Klon/Jawor¹⁸. Swoim zasięgiem objęły one warszawskie organizacje pozarządowe¹⁹. Z danych uzyskanych w badaniu wynika, że spośród wszystkich organizacji pozarządowych działających w mieście 20% z nich zajmuje się działalnością artystyczną i kulturalną, 17% działalnością sportową, 14% ochroną zdrowia, 13% edukacją i wychowaniem, zaś 13% pomocą społeczną. **Cechą charakterystyczną warszawskiego trzeciego sektora jest znaczący odsetek organizacji działających w skali całego kraju (68%)**. Przyczynia się to zapewne do tego, że aż 30% wszystkich odbiorców działań sektora organizacji pozarządowych stanowią odbiorcy działań warszawskich organizacji. Choć zatem przeciętna warszawska organizacja świadczy swoje usługi dla 130 osób, **to 10% warszawskich stowarzyszeń i fundacji działa przeciętnie na rzecz ponad 2500 osób**. O przychylnym zaś odbiorze działań trzeciego sektora w Warszawie może świadczyć fakt, że wedle badań Stowarzyszenia Klon/Jawor, **40% organizacji współpracuje z wolontariuszami**. Ta w miarę dobra kondycja instytucji społeczeństwa obywatelskiego przekłada się również na dość wysoką w skali kraju frekwencję w wyborach samorządowych. W ostatnich wyborach samorządowych w 2006 roku frekwencja wyborcza w pierwszej turze wyborów wynosiła 45,99%, zaś w drugiej 39,56%²⁰.

¹⁶ Zródło: Strona [Krajowego Rejestru Agencji Zatrudnienia](#). Data ostatniego wejścia na stronę (17.11.2008).

¹⁷ Zródło: BDR

¹⁸ Jan Herbst, [Warszawski sektor pozarządowy. Podstawowe fakty o kondycji warszawskich organizacji pozarządowych](#), Stowarzyszenie Klon/Jawor, 2007

¹⁹ Badanie było realizowane w połowie 2006 roku.

²⁰ Zródło: Centralna Komisja Wyborcza.

Wnioski

W świetle prezentowanych powyżej danych Warszawa wydaje się być miastem, które silnie oddziałuje na swoje otoczenie. Skupiając się na samej analizie sytuacji demograficznej, społecznej i ekonomicznej miasta można zauważyć, że jest ono **silnym magnesem przyciągającym ludzi spoza jego obrębu**. Wzrost liczby mieszkańców stolicy zależy przede wszystkim od napływu ludzi urodzonych poza jej granicami. W oparciu jedynie o naturalną reprodukcję Warszawa w zeszłym roku nie tylko nie odtworzyłaby swojej liczebności, lecz liczba jej mieszkańców uległaby minimalnemu zmniejszeniu.

Niewątpliwie czynnikiem przyciągającym ludzi do Warszawy jest **rozbudowana sieć szkół wyższych**, zarówno tych publicznych jak i prywatnych. Warszawskie uczelnie oferują bardzo szeroki wachlarz kierunków od tych stricte akademickich po te mające bardziej zawodowy profil. W 2006 roku ukończyło je 60 tys. absolwentów. Ze struktury wykształcenia mieszkańców Warszawy, w której dominują osoby z wyższym wykształceniem, należy wnosić, że po ukończeniu studiów znaczny odsetek absolwentów pozostaje w mieście. O znaczącym napływie ludności spoza miasta może również świadczyć mniejszy od przeciętnego odsetek ludności w wieku poniżej 18 lat.

Kolejną cechą Warszawy, która może przyciągać ludzi z innych regionów Polski, jest dobrze **rozwinięty sektor szkoleń i kursów**, jak też **liczne agencje zatrudnienia**. Mieszkańcy Warszawy mają ułatwiony dostęp do wiedzy i umiejętności potrzebnych na rynku pracy, jak też mogą korzystać z usług znacznej liczby firm zajmujących się analizą sytuacji na tym rynku.

Możliwości resorpcyjne miasta wydają się, w świetle danych prezentowanych w raporcie, być dalekie od wyczerpania. Utrzymujące się niskie, na poziomie 2%, bezrobocie, przeciętne wynagrodzenie pozostające na wysokim poziomie oraz pomoc społeczna, która swoim działaniem obejmuje co najwyżej 3% mieszkańców miasta, wydają się świadczyć o tym, że możliwości rozwoju Warszawy są dalekie od wyczerpania. Nie zahamowaną jeszcze dynamikę ekspansji Warszawy widać chyba najwyraźniej na przykładzie przyrostu liczebności nowych podmiotów gospodarczych. W zeszłym roku na pięciu mieszkańców Warszawy przypadł jeden podmiot gospodarczy, zaś liczba przedsiębiorstw zwiększyła się o 9,5 tys. Ta żywotność miasta przekłada się również na sektor pozarządowy. Warszawskie organizacje społeczne są najsilniejsze w obrębie całego kraju, a co najważniejsze nie skupiają się tylko i wyłącznie na działaniu w skali lokalnej - 60% z nich rozciąga swoją działalność na całą Polskę.

Sama **Warszawa opiera rozwój gospodarczy przede wszystkim na sektorze usług i handlu**, to tam zatrudnionych jest najwięcej mieszkańców miasta. Z rozwojem tego sektora wydają się wiązać dwie kwestie charakterystyczne dla wszystkich gospodarek opierających się na III sektorze. Pierwsza to **rosnący popyt na wysoko wykwalifikowaną siłę roboczą**. Znaczna część sektora usług potrzebuje pracowników o bardzo wysokich i specjalistycznych kompetencjach. Potrzeba ta wydaje się być zaspokajana przez funkcjonowanie licznych warszawskich uczelni. Istnienie zaś w mieście zapotrzebowania na dobrze wykształconych pracowników uwidacznia się przez znaczny odsetek osób z wyższym wykształceniem żyjących w stolicy. Jednak dominacja III sektora ma też swoje drugie oblicze. Równoległe do rozwoju podaży na wysoko wykwalifikowanych pracowników **rozwija się także podaż na nienajlepiej opłacane, nie gwarantujące stabilnego zatrudnienia i nie wymagające znacznych umiejętności miejsca pracy**. O istnieniu rozbudowanego „gorszego” rynku pracy III sektora może świadczyć fakt, że co piąty Warszawiak jest zatrudniony w sektorze handlu i napraw, zaś za brakiem stabilnością zatrudnienia w tym segmencie rynku przemawia fakt, iż drugim najbardziej rozpowszechnionym wśród warszawskich bezrobotnych zawodem jest sprzedawca.

Odnośnie działania organizacji pozarządowych na terenie Warszawy okazuje się, że jeżeli spojrzymy na profil działalności poszczególnych organizacji to okaże się, że sektor ten nie odtwarza popularnego w Polsce wzorca, w którym najliczniej reprezentowanymi instytucjami pozarządowymi są organizacje sportowe. Warszawski trzeci sektor społeczny dzieli się przede wszystkim na organizacje skupiające się na działalności kulturalnej oraz powiązanej z szeroko rozumianą polityką społeczną. Pamiętając o dość znacznym wykorzystaniu wolontariatu w działalności tychże organizacji jak też dość znaczną partycypacją mieszkańców w wyborach samorządowych, można zaryzykować postawienie tezy, że **w Warszawie mamy dość wysoki poziom kapitału społecznego, który jest zogniskowany na rozwoju sfery kulturalnej i społecznej**. Wydaje się także, że ów kapitał społeczny, zapewne z różnym skutkiem, promieniuje poza obręb stolicy.

Jeżeli zgodzimy się z tezą o tym, że Warszawa czerpie znaczną część swojego kapitału ludzkiego z zewnątrz (migracje), wzmacnia go (edukacja) a następnie zatrzymuje go w swoim obrębie, jak też indukuje znaczny potencjał kapitału społecznego (organizacje pozarządowe), to pozostaje postawić na koniec pytanie: **czy ogólny bilans oddziaływania stolicy na swoje najbliższe otoczenie jest pozytywny czy negatywny?** Czy Warszawa jest swojego rodzaju pasożytem, czy raczej pełni rolę inkubatora pozytywnych procesów społecznych

rozchodzących się na jej bliższe i dalsze otoczenie? Czy Warszawa jest obciążeniem, czy też dobrodziejstwem dla reszty województwa mazowieckiego?

Podsumowanie:

- Warszawa jako magnes. Rozwój miasta jest oparty w znacznym stopniu na zewnętrznym kapitale ludzkim.
- Warszawa jako ośrodek akademicki. Miasto posiada bardzo dużą liczbę uczelni wyższych i znaczny odsetek mieszkańców z wyższym wykształceniem.
- Warszawa jako skupisko znacznej ilości firm szkoleniowych i agencji zatrudnienia. Miasto oferuje możliwości w miarę łatwego dostosowania się do rynku pracy.
- Warszawa jako miasto posiadające nadal znaczny potencjał rozwoju.
- Warszawa jako miasto rozbudowanego III sektora gospodarki. Istnieje zapotrzebowanie na nisko i wysoko wykwalifikowaną siłę roboczą.
- Warszawa jako miasto o wysokim poziomie kapitału społecznego.
- Jaką rolę pełni Warszawa wobec reszty województwa mazowieckiego?

Źródła

Bank Danych Regionalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Centralna Komisja Wyborcza

Informacja o bezrobociu we wrześniu 2008 roku, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej

[Katalog Internetowy Panorama Firm](#)

[Krajowy Rejestr Agencji Zatrudnienia](#)

Narodowy Spis Powszechny 2002

[Przegląd Statystyczny Warszawa, Rok XVII, nr 2, 2008](#)

[Ranking zawodów deficytowych i nadwyżkowych w mieście stołecznym Warszawa w 2007 roku rozbudowany o analizę sytuacji absolwentów na rynku pracy](#), Warszawa, 2008

[Ranking zawodów deficytowych i nadwyżkowych w mieście stołecznym Warszawa w I półroczu 2008 rok](#), Warszawa, 2008

[Rocznik Statystyczny Warszawy 2007](#), GUS

[Strona Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego](#)

[Warszawski sektor pozarządowy. Podstawowe fakty o kondycji warszawskich organizacji pozarządowych](#), Stowarzyszenie Klon/Jawor, 2007

Aneks

Wykaz uczelni niepublicznych w Warszawie, wpisanych do prowadzonego przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego rejestru uczelni niepublicznych i związków uczelni niepublicznych (wraz z kierunkami)²¹:

1. **Akademia Finansów**
finanse i rachunkowość; stosunki międzynarodowe; dziennikarstwo i komunikacja społeczna
2. **Akademia Leona Koźmińskiego**
administracja, finanse i rachunkowość, prawo, zarządzanie, socjologia, europeistyka, socjologia
3. **Europejska Wyższa Szkoła Informatyczno-Ekonomiczna**
informatyka, zarządzanie
4. **ALMAMER Wyższa Szkoła Ekonomiczna**
ekonomia, turystyka i rekreacja, fizjoterapia, politologia
5. **Collegium Civitas**
socjologia, stosunki międzynarodowe, politologia, filozofia, filologia
6. **Collegium Varsoviense**
politologia, administracja, informatyka, socjologia, elektronika i telekomunikacja, gospodarka przestrzenna, zarządzanie, inżynieria środowiska, ekonomia, zdrowie publiczne
7. **Europejska Akademia Sztuk**
grafika, malarstwo; architektura i urbanistyka
8. **Europejska Wyższa Szkoła Biznesu**
9. **Europejska Wyższa Szkoła Prawa i Administracji**
prawo, administracja, stosunki międzynarodowe
10. **Lingwistyczna Szkoła Wyższa**
filologia
11. **„OLYMPUS” Szkoła Wyższa im. Romualda Kudlińskiego**
finanse i rachunkowość; filologia
12. **Pedagogium - Wyższa Szkoła Pedagogiki Resocjalizacyjnej**
pedagogika, pedagogika, praca socjalna
13. **Polsko-Japońska Wyższa Szkoła Technik Komputerowych**
informatyka; zarządzanie, grafika, kulturoznawstwo, architektura wnętrz
14. **Prywatna Wyższa Szkoła Businessu, Administracji i Technik Komputerowych**
administracja; ekonomia; prawo; informatyka; socjologia
15. **Szkoła Wyższa im. Bogdana Jańskiego**
zarządzanie, socjologia, politologia, gospodarka przestrzenna, pedagogika, filozofia
16. **Szkoła Wyższa Przymierza Rodzin**
informatyka; turystyka i rekreacja; filologia polska; geografia; socjologia; historia; pedagogika
17. **Szkoła Wyższa Psychologii Społecznej**
psychologia; socjologia; kulturoznawstwo; filologia; filozofia; politologia; zdrowie publiczne; filologia polska; informatyka; stosunki międzynarodowe, dziennikarstwo i komunikacja społeczna

---

²¹ Źródło: [Strona Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego](#). Data ostatniego wejścia na stronę (17.11.2008).

18. **Uczelnia Warszawska im. Marii Skłodowskiej - Curie**
 ekonomia; informatyka i ekonometria; geodezja i kartografia; socjologia; turystyka i rekreacja, zdrowie publiczne, pedagogika
19. **Warszawska Szkoła Zarządzania - Szkoła Wyższa**
 zarządzanie
20. **Warszawska Wyższa Szkoła Ekonomiczna im. Edwarda Wiszniewskiego**
 zarządzanie
21. **Warszawska Wyższa Szkoła Humanistyczna im. Bolesława Prusa**
 kulturoznawstwo, dziennikarstwo i komunikacja społeczna, filologia polska, kulturoznawstwo
22. **Warszawska Wyższa Szkoła Informatyki**
 informatyka
23. **Wszechnica Polska - Szkoła Wyższa TWP**
 pedagogika; administracja; filologia, bezpieczeństwo narodowe, bezpieczeństwo wewnętrzne, finanse i rachunkowość
24. **Wyższa Szkoła Administracyjno - Społeczna**
 administracja
25. **Wyższa Szkoła Artystyczna - WSA**
 malarstwo
26. **Wyższa Szkoła Bezpieczeństwa i Ochrony**
 administracja
27. **Wyższa Szkoła Cła i Logistyki**
 stosunki międzynarodowe
28. **Wyższa Szkoła Dziennikarska im. M. Wańkowicza**
 politologia , dziennikarstwo i komunikacja społeczna , historia
29. **Wyższa Szkoła - Edukacja w Sporcie**
 wychowanie fizyczne ;
30. **Wyższa Szkoła Ekologii i Zarządzania**
 ochrona środowiska ; zarządzanie i inżynieria produkcji ; architektura i urbanistyka ; architektura krajobrazu ; zarządzanie ; budownictwo ; informatyka i ekonometria ; architektura wnętrz ; edukacja techniczno-informatyczna ; zdrowie publiczne
31. **Wyższa Szkoła Ekonomiczno-Informatyczna**
 ekonomia ; informatyka ; stosunki międzynarodowe ; filologia , turystyka i rekreacja , socjologia
32. **Wyższa Szkoła Finansów i Zarządzania**
 psychologia MJ; finanse i rachunkowość ; zarządzanie , politologia ; pielęgniarstwo , prawo
33. **Wyższa Szkoła Gospodarowania Nieruchomościami**
 ekonomia , administracja , architektura i urbanistyka , architektura krajobrazu ,
34. **Wyższa Szkoła Handlu i Finansów Międzynarodowych im. Fryderyka Skarbka**
 ekonomia ; finanse i rachunkowość ; zarządzanie , turystyka i rekreacja
35. **Wyższa Szkoła Handlu i Prawa im. Ryszarda Łazarskiego**
 ekonomia ; prawo MJ; administracja ; informatyka ; finanse i rachunkowość ; zarządzanie ; stosunki międzynarodowe
36. **Wyższa Szkoła Hotelarstwa, Gastronomii i Turystyki**
 turystyka i rekreacja
37. **Wyższa Szkoła Informatyki Stosowanej i Zarządzania**
 informatyka , zarządzanie , informatyka i ekonometria

38. **Wyższa Szkoła Informatyki, Zarządzania i Administracji**
administracja , zarządzanie i inżynieria produkcji , bezpieczeństwo narodowe ,
logistyka
39. **Wyższa Szkoła Infrastruktury i Zarządzania**
gospodarka przestrzenna , zarządzanie , ochrona środowiska , informatyka
40. **Wyższa Szkoła Komunikowania i Mediów Społecznych im. Jerzego Giedroycia**
politologia , aktorstwo
41. **Wyższa Szkoła Komunikowania, Politologii i Stosunków Międzynarodowych**
dziennikarstwo i komunikacja społeczna ; filologia ; politologia ; stosunki
międzynarodowe , pedagogika
42. **Wyższa Szkoła Mazowiecka**
europeistyka ; zdrowie publiczne , fizjoterapia ; administracja , pielęgniarstwo
43. **Wyższa Szkoła Menedżerska**
zarządzanie ; prawo MJ; zarządzanie i inżynieria produkcji ; informatyka ;
administracja ; administracja ; stosunki międzynarodowe ; pielęgniarstwo ;
pedagogika , politologia , europeistyka
44. **Wyższa Szkoła Organizacji Turystyki i Hotelarstwa**
zarządzanie , turystyka i rekreacja
45. **Wyższa Szkoła Pedagogiczna TWP**
pedagogika ; politologia ; filologia ; filologia polska
46. **Wyższa Szkoła Pedagogiczna ZNP**
pedagogika
47. **Wyższa Szkoła Promocji**
zarządzanie
48. **Wyższa Szkoła Rehabilitacji**
fizjoterapia
49. **Wyższa Szkoła Społeczno-Ekonomiczna**
ekonomia ; finanse i rachunkowość , pedagogika , bezpieczeństwo narodowe
50. **Wyższa Szkoła Stosunków Międzynarodowych i Amerykanistyki**
politologia , politologia
51. **Wyższa Szkoła Techniczno-Ekonomiczna**
stosunki międzynarodowe , informatyka
52. **Wyższa Szkoła Technologii Informatycznych**
informatyka
53. **Wyższa Szkoła Turystyki i Języków Obcych**
turystyka i rekreacja , socjologia
54. **Wyższa Szkoła Turystyki i Rekreacji im. Mieczysława Orłowicza**
turystyka i rekreacja
55. **Wyższa Szkoła Zarządzania**
zarządzanie , ekonomia
56. **Wyższa Szkoła Zarządzania i Prawa im. Heleny Chodkowskiej**
prawo; zarządzanie ; finanse i rachunkowość ; stosunki międzynarodowe ,
administracja
57. **Wyższa Szkoła Zarządzania Personalem**
socjologia , bezpieczeństwo narodowe , zarządzanie
58. **Wyższa Szkoła Zawodowa Kosmetyki i Pielęgnacji Zdrowia**
kosmetologia ; towaroznawstwo